

[Заканчэне. Пачатак на 1-й стар.]

рабочага набліжэцца да працы інжынера, дыпламаванага спецыяліста, як сучасны ўзровень вытворчасці вымагае ад кожнага працаўніка глыбокіх дасягненняў ведаў і хатняга разумення тэхналагічных працэсаў.

Сучасны этап развіцця сацыялізму, — гаворыць К. Буслуй, — вызначае агульную тэндэнцыю развіцця рабочага класа, фарміравання новага эміграцыйнага класа і механізмаў у рамках сацыяльна-ператварэчага чалавека ў разумнага кіравніка машыны, у рабочага новага тыпу, невядомыя яшчэ ў гісторыі чалавечай. Інтэлектуалізацыя грамадства пашырвае сферу разумовай працы і адначасова зручае чыста разумовую дзейнасць як сродак існавання. Рост адукацыі, тэхнічнай падрыхтоўкі, матэрыяльнай забеспечанасці, узрастанне творчага пачатку ў працы змяняе самыя адносіны да яе. Праца становіцца не толькі сродам задавальнення матэрыяльных запатрабаванняў рабочага, але і маральна-эстэтычнай патрэбай.

Гаворачы аб тым, як літаратура заўважае і адлюстроўвае гэтыя змены, прамоўца падкрэслівае важнасць глыбокага даследавання і асэнсавання пэўнага моманту, пэўнага псіхалагічнага, маральна-этычнага фактараў, якія ўзнікаюць на сучасным этапе тэхнічнага прагрэсу. Літаратура, на думку прамоўца, павінна глыбока адлюстроўваць аднаасобна рабочага чалавека, вырашаючы іхныя праблемы чалавечы. У той жа час, заўважае ён, літаратура не павінна праходзіць міма надзвычайных праблем, якія на першы погляд здаюцца малаважнымі, але якія аказваюць прыкметны ўплыў на наша жыццё, на паступальны рух грамадства. Ка-му ж, як не літаратарам сьведаць сваё хвалючае слова пра перамяшчэнне слаўных працоўных традыцый нашага народа, пра выхаванне маладой змены, пра высокую адказнасць кожнага працаўніка перад грамадствам, пра вялікі змест чалавечай працы ва ўмовах будаўніцтва матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму.

Гаворка аб тым, што нашы пісьменнікі аддаюць недастатковую ўвагу тэме рабочага чалавека, — гаворыць Васіль Хомчанка, — вядзецца даўно. Каб заахопіць пісьменнікаў, рабіліся нават арганізацыйныя захады: літаратары пасылалі ў творчыя камандзіроўкі на заводы, фабрыкі, будоўлі, ім ствараліся неабходны ўмовы для творчай працы, але, на жаль, п'яні ад гэтага былі няшчыльны. Пачаўшыся яма маштабных, значных кніг пра рабочы клас. Мабыць, прычыны гэтага ў тым, што мы ўсё ж слаба ведаем жыццё вытворчых калектываў, спецыфіку іх працы, тыя адносіны, якія складаюцца паміж людзьмі ў сферы вытворчасці.

Гаворачы пра тое, што рабочы клас Беларусі вырас як калектыў, так і якасна прамоўца звярнуў увагу на прэзэрвацыю канцэнтраваную вытворчасці ў асобных гарадах, на нераўнамернае размеркаванне прамысловасці ў розных раёнах рэспублікі, на тое, што гэта, на яго думку, прыводзіць да ўзнікнення і п'яных адмоўных з'яў у маральна-этычным плане. Канцэнтраваная вытворчасць ў асобных гарадах прыводзіць часам да «разбухання» гарадоў, што параджае новыя праблемы — транспарту, забеспячэння, арганізацыі адпачынку і г. д. Усё гэта, падкрэслівае В. Хомчанка, павінна ўлічваць пісьменнік, які бярэцца за распрацоўку рабочай тэматыкі.

Цяпер некалькі слоў пра такую праслойку рабочага класа, як рабочыя з сялян, — гаворыць далей прамоўца. — Вельмі многія рабочыя, і не толькі ў нас у Беларусі, працуюць на заводах, а жывуць у вёсках. Гэта вельмі цікавая катэгорыя рабочых — як з эканамічнага, так і з маральна-этычнага боку. З'ява гэтая таксама патрабуе глыбокага вывучэння і даследавання.

Шмат увагі ў сваім выступленні В. Хомчанка аддаў пытанням выхавання рабочай моладзі, асабліва тых, якія жывуць у інтэрнатах і на прыватных кватэрах. Менавіта сярод гэтай моладзі, гаворыць прамоўца, часцей за ўсё назіраюцца вынікі парушэння працоўнай дысцыпліны і правалаў нашага грамадскага супольнага жыцця.

Непакоі, які выказваюць і пісьменнікі, і наша грамадства за стан літаратуры пра жыццё сучаснага гарада, — гаворыць Уладзімір Юрвіч, — цалкам апраўданы. Калі ў пачатку XIX стагоддзя гарадское насельніцтва складала толькі два працэнты насельніцтва заможнага шара, то, як мяркуюць дэмаграфі, да канца XX стагоддзя яго ўзрасце да 60 працэнтаў. І калі літаратура не будзе падрыхтавана да таго, каб звярнуць свой погляд на горад, яна можа страціць сваё аблічча і прызначэнне.

На думку прамоўца, большасць нашых пісьменнікаў, якія браліся і б'юцца за тэму рабочага класа, не разумеюць траічны свае сілы, таму што адразу імкнучы стварыць маштабны творы, нават цяжкія цяжкія раманы. Матэрыялы жорсткае супрацьстаяння новага мастацтва, якія выходзяць з «жывых» пераможцаў, а пераможцаў не адкрываюць чытачам вялікіх чалавечых характараў, не асэнсаваныя ролі сучаснага рабочага ў грамадстве. Гаворачы пра дасягненні беларускай літаратуры ў асэнсаванні жыцця рабочага чалавека, прамоўца называе пэўныя і. Труса «Дзесяты падмурак» і «Яго Вялікасць» А. Русецкага, «Міколу-паравоза» і «Андрэя Летуна» М. Лынькова.

Пісаць пра рабочага чалавека, — працягвае Ул. Юрвіч, — значыць закранаць найбольш іспытаныя бакі грамадскага жыцця, сацыяльнай псіхалогіі чалавека. Яго ўнутраны свет нематэрыяльна адлюстроўваць без пранікнення ў сутнасць, у асаблівасці, у творчую атмасферу калектыву, у творчы характар самога рабочага. Гэтым можа дапамагчы толькі глыбокая разведка, разведка такімі аператыўнымі і надзвычайнымі жвабымі, як нарыс, эсэ, публіцыстычныя выступленні.

Прамоўца нагадае шлях, пройдзены беларускай літаратурай за гады Савецкай улады ў асэнсаванні праблем гарадскога жыцця. Адзначаючы, што беларуская літаратура найбольш плённа асвоіла пласты сялянскага жыцця, што папярэдняе ў яе ішло і ідзе пераважна з вёскі, ён лічыць, што ўсё зроблена толькі нясмелымі крокамі ў сферу будаўніцтва і прамысловасці. У творах, дзе адлюстроўваецца вядучая сіла грамадства — рабочы клас, павінна быць вострая сацыяльная думка. Калі ўстаць пазіцыя глыбокага аналізу чалавечага характараў, ён выявіць сваю абывацкасць да жыцця, за якія б гучныя словы яна ні хавалася.

Ул. Юрвіч крытыкуе штурчачы і схематычны падзел літаратуры на асобныя тэмы. Да таго часу, гаворыць ён, пакуль мы будзем даследаваць творы, захоўваючы пры гэтым ланцужок іх даўняга з'яўлення, да таго часу мы не зможам глыбока даследаваць выток той ці іншай літаратурнай з'явы і дайсці да натуральных прычын пэўнага творчэскага раптоўнага аспрэжжэння. Трэба задумацца над тым, чаму той ці іншы таленавіты пісьменнік раптам спыняецца перад вядучымі тыповымі характарами савецкай рэчаіснасці, трэба памятаць пра іманентнасць творчасці пісьменніка, пра спецыфіку законаў літаратуры як мастацтва.

Наш сучаснік, — гаворыць далей прамоўца, — вельмі складаны і шматгранны, дасягненні не толькі ў сваёй спецыяльнай галіне, але і ў справах агульнанародных і міжнародных. Ён глыбока задумваецца над жыццём, выклікае яго на шчырасць не так лёгка. І ці не таму так неацвержана выглядаюць спробы аўтараў дапоўніць вытворчых жыццё перажыванымі імгненнымі ці наадварт, інтэнсіўна адлюстроўваць на фоне клопатаў аб вытворчасці. А вельмі важна, каб творы пра сабытае прасвечалася прасцей эпохі, гучала сведзеньне паналення, вельмі важна стварыць вобраз рабочага, які свядома за-

хоплены сваёй справай. Аўтары ж бацца часам сурогава дотыку жыцця, мала вывучаных канфіктаў і сутыкненняў, без якіх не абходзіцца гэтыя жыццё.

Прамоўца спыняецца на ролі публіцыстыкі ў вывучэнні і даследаванні разнастайных прац рэчаіснасці, падкрэсліваючы, што яна павінна мець не толькі інфармацыйна-пазнавальную, але і сацыяльна-педагагічную функцыю.

У заключэнне Ул. Юрвіч гаворыць: — Увесь свет ведае пра Індустрыяльную магутаць Беларусі. Нашы 40-тонныя «БелАЗы», нашы электрона-вылічальныя машыны, подзвіг будаўніцтва, што ўзялі рэспубліку з руін і палічкіцаў — вядомы ўсім. А ў нас яшчэ не напісана, па сутнасці, ніводнай гісторыі нашых фабрык і заводаў. А між тым такіх кніг прывесці б карысна і для пісьменніка, і для грамадства. Літаратура павінна пазнаць нашы гістарычныя дасягненні ў тры вымярэнні: дзень учарашні, дзень сённяшні і дзень заўтрашні.

З цікавасцю сустрэлі прысутныя выступленне дырэктара Мінскага матэрыяльнага завода Уладзіміра Ражкова. Ён гаварыў пра дасягненні сучаснай вытворчасці, пра яе тэхнічны пераўтварэнне, пра тэхнічныя ініцыятыўныя фармы, пра тое, як усё гэта скажывае на сам характары працы сучаснага рабочага, яго псіхалогію, наводзіў адносіны да сваіх абаб'язкаў, пра ролі тэхнічнай і агульнаадукацыйнай падрыхтоўкі працаўнікаў.

На прыкладзе матэрыяла завода Ул. Ражко пераканаўча тлумачыў, які багаты і разнастайны матэрыял у сабых праблемах і канфіктах — чынае «інжынеру чалавечых душ» на вытворчасці, які ён просіцца ў творы паэтаў і празаікаў, драматургаў і кінасцэнарыстаў, у

— Усе мы занепакоены сёння тым, — гаворыць прамоўца далей, — што наша моладзь не вельмі ахвотна набывае рабочы спецыялізацыя. У чым справа? У гэтым, відаць, ёсць п'яная доля віны нашай літаратуры і мастацтва, якія доўгі час, мне здаецца, прафесійна аднабока арыентавалі навуку моладзь, асабліва школьнікаў. Апыталася рамантыка блізкіх дарог, бланкітнага неба і далёкіх гарызонтаў, рамантыка жывячай працы звычайнага рабочага чалавека сарамліва замоўчвалася.

Сёння рабочы чалавек у духоўным і інтэлектуальным развіцці зусім не той, што быў дваццаць — трыццаць гадоў назад, — гаворыць майстар Мінскага завода аўтаматычных ліній Аляксей Вагатуров. — Многія рабочыя зараз — сапраўдныя інтэлігентны, яны ведаюць вышэйшую матэматыку, разрабцоўвае ў мастацтва, разумеюць Баха і Бетховена. Горкі гаворыць, што там, дзе завод, там і рабочы клас, а дзе рабочы клас, там і жыццё, а дзе жыццё, там паэзія. Які глыбокі сэнс у гэтых словах!

А. Вагатуров расказаў прысутным пра свой завод, пра таварышаў па працы, пра іх высокі працоўны энтузіязм, выкліканы падрыхтоўкай да 100-годдзя дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна.

— Мае сябры, — гаворыць прамоўца, — прайсці мне перадаць вам, дарэгія нашы пісьменнікі, што мы п'яны сочым за вайтай творчасцю, што поспехі нашы радуюць нас, а наўдчы засмучаюць, што мы чакаем ад вас новых твораў, якія стануць нашымі добрымі дарэчыцкімі, сабрамі, твораў, у якіх бы знайшоў сапраўднае адлюстраванне вобраз нашага сучаснага.

Журналістка з Рыгі Модра Башкерэ падзялілася думкамі і назіраннямі аб жыцці сучаснага рабочага класа, у прыватнасці, аб жыцці

якія маглі б запаліць сваім словам маладыя сэрцы, рэдка якія пісьменнікі цесна звязаны з калектывамі тых ці іншых прамысловых прадпрыемстваў.

В. Мыслівец папракае кіравніцтва Саюза пісьменнікаў за наўвагу да работ фабрычных і заводскіх літаратурных аб'яднанняў, дзе, на яго думку, якраз шмат людзей, якія маглі б нешта зрабіць у літаратуры. Яны невялікія майстры слова, сюжэта, кампазіцыі, — заўважае прамоўца, — але яны — стваральнікі жыццёвых фактаў, невыдуманых канфіктаў і сітуацый, і ім трэба дапамагчы, дапамагчы сур'ёзна, па-гораўскаму.

— У заключэнне, — гаворыць В. Мыслівец, — хацелася б выказаць упэўненасць, што сапраўдны, цікавая літаратура будзе і на нашай індустрыяльнай глебе. Хацелася б толькі, каб гэты гаворка паслужыла штуршком для пісьменнікаў, імпульсам да іхнага падарожжя ў свет новых тэм і вобразаў, у неспасцігнуты далі рабочай цаліны, у вялікае шматгалосе жыццё. Няхай новыя пазедзі, сустрэчы з людзьмі стануць не матэрыялам ліфтоўдасяжэнняў, а матэрыялам новых вершаў, аповесцей, раманаў, п'ес!

Пра надзённасць, неабходнасць размовы, якая вядзецца на сімпозіум, гаварыў рускі пісьменнік Мікалай Воранаў. Разам з тым ён адзначыў, што гаворка на гэтую тэму павінна вестыся больш шырока, ахопліваць усю разнастайнасць чалавечых сувязей і адносін.

— Літаратура, — гаворыць ён, — заўсёды разглядала чалавека ў яго сацыяльнай абумоўленасці і сувязях з асяроддзем, ва ўмовах канкрэтнага гістарычнага перыяду. І ў дадзеным выпадку, калі мы гаворым пра клас, які з'яўляецца рухавіком і сілай гісторыі, нельга разгля-

РАБОЧАМУ ЧАЛАВЕКУ — ТАЛЕНТ І НАТХНЕННЕ

творы, якіх з неадраўнаважнасцю чынае самы патрабавальны, самы масавы чытач — рабочы чалавек.

— Тэма рабочага класа, тэма працы ў нашай літаратуры, — гаворыць прадстаўнік пісьменніцкай арганізацыі Харкава Уладзімір Брун, — успрымаецца сёння як праблема, якую неабходна абмяркоўваць на стыку літаратуры і сацыялогіі. Асабліва ўзрастае роля крытыкі. Яна не можа задавальняцца ўласным запасам спецыяльных сродкаў, звычайным фармулёўкамі, аналізам, які толькі канстатуе літаратурныя факты, выносамі, якія ўжо даўно здыбыты нашай тэорыяй і практыкай. Крытыка сёння павінна звярнуцца да новых фактаў самога жыцця, да рашучага і глыбокага іх супастаўлення з фактамі мастацтва, інакш яна не апраўдае свайго прывычнага разведчыцкага літаратуры ў жыцці. Само жыццё вымагае таго, каб крытыка ішла поруч з сацыялогіяй.

Мы многія гаворым, — працягвае прамоўца, — пра змены, якія адбыліся ў псіхалогіі сучаснага рабочага. Але не трэба недаацэньваць небяспечны спажывецкага погляду на працу і грамадства, небяспечны эгаістычнага самаізаляцыі, разрыву паміж асобай і калектывам. Паэтызаваць трэба не рэч, не працэс, не прафесіянальна ўмеласць, а чалавека, яго розум. У нас яна часта адраецца наадварт.

Ул. Брун спыніўся на традыцыйнай украінскай савецкай літаратуры ў адлюстраванні жыцця рабочага класа, зрабіў кароткі агляд яе лепшых здыбыткаў на гэтую тэму.

Аналізуючы прычыны адставання літаратуры на рабочую тэму, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў РСФСР Фран Таўрыні засяродзіў увагу прысутных на прыродзе канфілікту ў творах пра рабочы клас. Гэты канфілікт, на думку прамоўца, стаў настолькі традыцыйным, што зрабіўся банальным. Сапраўдны канфілікт ляжыць не на паверхні. Сёння ён часцей не вытворчы, а маральна-этычны, ён хаваецца ў сферы адносін паміж людзьмі, бо розныя людзі ў рознай ступені адназначна і дагэтуль адносіцца да даручанай справы.

Абмеркаванне закрануць праблем працягвае Шпіл Пестрак. Ён гаворыць пра вялікую адназначнасць літаратуры і мастацтва ў адлюстраванні нашага паступальнага руху наперад, тых гістарычных зменаў, якія адбываюцца ў нашым жыцці, тых адносін, якія нараджаюцца ў працэсе стваральнай працы савецкага народа. Прамоўца заклікаў работнікаў літаратуры і мастацтва да стварэння сапраўдных твораў, якія б былі на ўзроўні нашых велічых дасягненняў.

Браніслаў Спрычан прывясціў сваё выступленне адлюстраванню тэмы працы ў паэзіі. Паэзія складаная індустрыяльная праца, як іскры ў крэмені, гаворыць ён. Каб іх уобачыць, трэба іх выкарыстаць, і, відаць, таму «песня працы» яшчэ далёка не распрацавана. Мы паступова толькі пачынаем пасціпаць гэты феномен — працу, што з'яўляецца найбольшым выяўленнем чалавечай сутнасці, — нагадаў прамоўца словы выдатнага нямецкага паэта І. Бехера.

— Пісаць пра рабочага чалавека, — падкрэсліў Б. Спрычан, — цяжка. Цяжка таму, што паказ індустрыяльнай працы ў паэзіі не мае такой даўняй традыцыі, як паказ працы сельскай.

Аляксей Карпук, падтрымліваючы думку Ул. Юрвіча аб неабходнасці п'янараднай разведкі ў асэнсаванні жыцця і працы рабочых калектываў, гаварыў пра важнасць публіцыстычных выступленняў пісьменнікаў у друку на актуальных пытаннях часу.

— Я думаю, — гаворыць Аркадз Маўзон, — што важнасць гэтага сімпозіума ў тое, што ён сабраўся ў Мінску, вызначаецца двюма акалічнасцямі: мабыць тым, што Мінск з'яўляецца адным з буйнейшых індустрыяльных цэнтраў краіны, і тым, што ў параўнанні з іншымі савецкімі літаратурамі наша беларуская літаратура мае меншыя здыбыткі ў галіне асэнсавання жыцця рабочага класа. Праблема, якая тут абмяркоўваецца, маюць першаступеннае значэнне для кожнага пісьменніка.

Што значыць пісаць пра рабочы клас? Гэта значыць, — працягвае прамоўца, — пісаць пра сучасны горад, пра тую велізарную колькасць людзей, з якімі мы сустракаемся, што з'яўляецца горадам — складаным арганізмам. Ён не толькі спрыяе ўсебаковым развіццю асобы, не толькі выхоўвае, але, часам, можа прывесці чалавека і непаладзенай якасці. Асабліва гэта датычыцца моладзі, якая не заўсёды ўмее адраўнаваць сапраўдныя духоўныя каштоўнасці ад уяўных. Пісьменнік, які бярэцца за распрацоўку гарадской тэматыкі, павінен глыбока разумець усю складанасць матэрыялу, павінен спалучаць у сабе якасці мастака і даследчыка, сацыялага і публіцыста.

Не трэба закрываць вочы на тое, — працягвае А. Маўзон, — што на нашых заводах і фабрыках, будоўлях ёсць яшчэ выпадкі штурмаўшчыны, аўралаў, парушэнняў вытворчай дысцыпліны, безаспаднасці траты дзяржаўных сродкаў. З такімі выпадкамі сустракаецца, ба-дай, кожны з нас. Не жаль, гэта не знайшло належнага адлюстравання ў нашых творах, асабліва ў раманах, драматургіі, кіно.

маладых рабочых, якое яна добрае ведае з практыкі работы ў маладзёжным друку. Гаворачы аб тым, што вельмі важна выхоўваць у маладой рабочай змене з першых яе крокаў на вытворчасці паучыць гонару за сваю прафесію, прамоўца заўважае, што ў гэтым кірунку мастацкая літаратура робіць яшчэ малавата. А між тым «каэфіцыент карыснасці дзеяння» яе куды большы, чым самага вострага газетнага выступлення.

Размова аб месцы рабочага чалавека ў творах пісьменнікаў, — гаворыць Валентын Мыслівец, — для нашай беларускай літаратуры мае асаблівае значэнне. Ужо нават таму, што таксама разгортнуцца абмеркаванне, шчырага абмену думкамі, наколькі мне помніцца, яшчэ не было ў рэспубліканскай пісьменніцкай арганізацыі. А гаварыць ёсць што. Пачну зда-даль. Ярыка самабытных вобразаў рабочых стварыў яшчэ Цішка Гарты ў рамана «Сокі цаліны» — у творы, які пакуль што неацэнены і не даследаваны па-сапраўднаму. Больш таго, гэты раман некаторыя крытыкі пачалі актыўна праўноўваць з коласальнай трылогіяй «На ост-пашы». Не для таго, вядома, каб ухваліць шчыры намер Ц. Гарты, а паказваць станаўленне рабочага класа, рэспублікі, даказаць раз-валючайную свядомасць гэтага новага чалавека, а для таго, каб даказаць, што Гарты — не Колас. Дык гэта ж зразумела і без лішніх слоў, тым болей, без дысертацый. Тады ж, у працоўных бунтах першых пяцігодкаў, нарадзіліся выдатнае апавяданне М. Лынькова «Ан-дрэй Лятун», аповесць Хв. Шынкlera «Соцца пад шпалам», нарысы і аповесці М. Паслядоў-ца, Ш. Броўкі, М. Гарэцкага, Я. Скрыгана, В. Сташэўскага, К. Чорнага. З гэтых твораў і сёння мы ў хвалючым успрымаем рамантыку бурных дзён індустрыялізацыі нашай рэспублікі.

З радасцю сустрэлі чытачы, — працягвае прамоўца, — і першыя пасляваенныя творы — «Гартаванне» А. Кулакоўскага, «За годом год» Ул. Карпана, «Цябе да дыханне» М. Паслядоў-ца, «Дом пад сонцам» І. Мелена, — творы, прая-сцянуўшы пафасам аднаўлення, пафасам ства-рэння новай краіны і партызан. Ня-мала зроблена нашымі пісьменнікамі ў ася-тленні рабочай тэматыкі і ў апошняй гады. Ра-дуе тое, што расце кола аўтараў, якія лішчу пра рабочы клас, што прыкметна паглыбля-ецца аналіз жыццёвых з'яў, не надта смела, але ўсё ж з'яўляюцца на старонках кнігі поўны творчых сіл, неспрымлімы да мільсхатнага ма-ралі, адданы свайму народу, даўня жаданы герой з рабочых.

Далей В. Мыслівец гаворыць пра тэма, з якімі сутыкаецца пісьменнік у асабнай ра-бочай тэматыцы. Тым не менш, — падкрэслівае ён, — пісаць пра гэта трэба, трэба адлюстраванне складанасці, супярэчлівасці, рамантыку завод-скага жыцця. Важна толькі, каб вытворчасць, станкі і механізмы, тэхналагічны працэсы не замянялі самога чалавека. Толькі ўсебако-вым, глыбокім паказам чалавека працы мы зможам выклікаць сімпатію да яго ў тых, хто расце, набіраецца ведаў і сіл, каб прынесці іх пад перакрыццё тэхнічных карпусоў заводаў і фабрык.

Нам нешта рабочых рук, нешта спецыя-лістаў высокай кваліфікацыі, — заўважае пра-моўца, — і першы адрэзкі гораду свой ісе-дзеныя векавы набытак. Паўнаўвешна рабочага класа ідзе цяпер з самога горада. Якое ж усё, гэтае папярэдняе? Адно бясспрэчна. Пры ўсіх сваіх добрых якасцях — высокі ўзровень аду-кацыі, шырокі інтэлектуальны круглагляд, мо-цная фізічная загартуванасць — яно ўсё ж, будзе шчырым, мае і сур'ёзныя недахопы. Дзіўна, але, як тут усё адзначалася, сённяшні вы-дуснік школ маюць слабое ўвучэнне аб вы-творчасці, а, самае галоўнае, не вельмі ахвот-на ідуць у цэх, неспраўна да станка. І, зноў-такі, як тут адзначалася, вядома ў гэтым і наша літаратура. У нас да ір'яўдана мала ба-вавітых, адданых сваёй справе публіцыстаў,

даць яго ізалявана, у нейкім замкнёным коле. Тэма рабочага класа — гэта паніжэне занадта ўмоўнае, бо яно ўключае ў сабе дзесяткі і сотні розных іншых тэм, звязаных з матэрыяль-ным і духоўным жыццём людзей сучаснага горада.

Мы сёння гутарым пра адставаанне літарату-ры, пра рабочы клас, гаворыць далей прамоў-ца. Але сё-тэме робіцца. Усе мы з'яўляем-ся сведкамі таго, што кнігі з жыцця сучаснага го-рада хопіць рэдка, але наўважваюць выходзіць у свет. Дзіўна ж тое, што гэтыя кнігі часцей за ўсё даўняць пад агонь крытыкі. Вядома, не ўсе яны напісаны на высокім мастацкім уз-роўні, але трэба памятаць, што вялікія пі-сьменнікі і вялікія творы падрыхтоўваюцца вя-лікай колькасцю літаратурнай сыравіны і лі-таратурных тыпаў. Трэба памятаць, што ўра-чце літаратура абатуляе саму літаратуру. Гэты крытычны разнас асабліва кідаецца ў вочы на фоне таго, што кнігі-дэзактыўны, у большасці сваёй зусім бездапаможны ў мастацкіх адно-сінах, карысць якіх увогуле сумнішная, вы-ходзяць у свет, пераважнаю часткаю, зра-дуюцца ўсюды — ад кінарні да вакаляна-га б'юфета.

Гаворачы пра тое, чаму ў нас усё-такі мала твораў на рабочую тэму, М. Воранаў адна з прычын гэтага бачыць у тым, што пісьменнікі слаба ведаюць працы, якія адбываюцца ў нашым грамадстве і ў самым рабочым класе, не зусім ясна ўведаваюць сэнс тых зменаў, якія адбыліся ў самым месце працы. Мы, пісьменнікі, — падкрэслівае прамоўца, — часта не можам падняць вышэй праб-лем, якія трываюць нас. Калі пісьменнік ве-дае ісці ў нагу з жыццём, асэнсоўваць яго багачэ і супярэчнасці, дакранацца да яго дра-матычных вытокаў, — толькі тады ў яго мо-гуць нарадзіцца сапраўдныя творы.

— Я лічу, — гаворыць М. Воранаў у за-ключэнне, — што тыя сапраўдныя творы, якія бу-дучь напісаны ў блізкай будучыні, досцігдуць будучы напісаны людзьмі, што выйшлі з рабочага асяроддзя. Каб гэтыя людзі прыйшлі ў літа-ратуру, ім трэба дапамагчы, з ім трэба займа-цца. Не трэба забываць горадскіх прынцып вы-хавання людзей, якія ідуць у літаратуру ад-станка і сахі.

Сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Ітвы Вітаўтас Пяткіявічус падзяліўся з пры-сутнымі сваімі думкамі, якія ўзніклі ў яго ў працэсе работы над творами, прысвечанымі ра-бочаму класу сваёй рэспублікі, гаварыў пра-тыя цяжкасці, з якімі сутыкаецца пісьменнік пры распрацоўцы рабочай тэмы.

Часам можна пачуць сьвідравжэнне, — гаво-рыць прамоўца, — што, каб напісаць добры твор пра рабочага, трэба зазірнуць у душу гэтага рабочага. Гэта праўдліва, аднак гэта-на недастаткова. Пачынаючы пісьменнік паві-нен зазірнуць у сваю душу. І калі там не бу-дзе трыгоў, болю, ухваліўшася, калі сам пісьменнік не будзе пераўвасабляцца ў тых людзей, пра якіх ідуць, чужая душа нічым не дапамагае. А самае галоўнае — за машынамі, за вытворчасцю, за калектывам трэба ўбачыць канкрэтныя жывыя людзі. Літаратура як ма-стацтва мае справу з канкрэтным Іванам, Пят-ром, Анотай, Марыяй.

В. Пяткіявічус пагаджаецца з тымі тавары-шамі, якія гаварылі аб важнасці канфілікту ў творах літаратуры, аб умеласці мастака су-тыкаць характары, выяўляць жыццёвыя супя-рэчнасці. У сувязі з гэтым ён гаворыць, што чалавечы характары выяўляюцца толькі ў глыбокіх і вострых сутыкненнях, што на дра-матычных канфіктах, на выдуманых сітуацыях сапраўдны твор не створаны.

Цяпер як ніколі ўзрастае роля літаратуры і мастацтва ў выхаванні чалавека, — падкрэ-слівае прамоўца, — і таму вельмі важна, каб адназначнасцю тэмы не прыкрывалася калтура, каб наш чытач, глядач, слухач атрымліваў творы высокага ідэянага і мастацкага гучання.

У зале пасяджэнняў. Справа налева: У. Юрвіч, А. Марціновіч, Р. Шкірава, В. Вітна, М. Тянчоў, П. Кабарэўскі (Ленінград) і А. Банко, Фота Ул. КРУКА.

Гэта павінна быць нашым галоўным клопам, нашай галоўнай задачай.

— На

